

Remissutlåtande Trafikverkets förslag om "Ökad nationell tillgång till kollektivtrafikens biljetter" I2022/01472

Samtrafiken välkomnar statliga medel för att kunna genomföra åtgärder på nationell nivå för att öka det kollektiva resandet. Samtrafiken finner dock brister i förslaget som kan hindra hela genomförandet.

Generellt

De regionala kollektivtrafikmyndigheterna (RKM) har sitt uppdrag definierat i Kollektivtrafiklagen och all verksamhet bör därför vara i enlighet med detta uppdrag. Övriga åtaganden som tex den nationella samordningen genom Samtrafiken sker på villkor som hela branschen, både RKM och kommersiella trafikföretag, tillsammans har kommit överens om att är viktiga att åstadkomma och tillhandahålla marknaden.

Kommentarer på förslaget

1. Syftet
2. Motfinansiering
3. Tidtabell
4. Lagreglering
5. Vad får ingå av pågående
6. Hur skall effekter presenteras
7. Ansökan och utförlig beskrivning av åtgärder, effekt och uppföljning

1. Syftet

"Enklare att resa" räcker inte som syfte eftersom respektive RKM redan arbetar med det som ett av sina huvudsakliga områden.

SOU 2020:25 utgick ifrån fem olika användarfall som gav vägledning i vilket problem som kunde vara de som skulle lösas med hjälp av nationella åtgärder. TrV väljer att fokusera på fyra allmänt beskrivna områden:

- a) Förenklad biljettstruktur avseende regelverk och villkor
- b) Förenklade köp av biljetter
- c) Nationella biljettsamarbeten
- d) Återförsäljning för att nå nya kunder och sammanhang

Syftet i a) är svårt att uppnå enbart med hjälp av ett ekonomiskt incitament från staten. Beslut angående produkter och priser fattas suveränt på regionalpolitisk nivå

och en harmonisering bör därför starta som ett politiskt initiativ styrt av regionalpolitiken.

Syftet i b) är något alla RKM arbetar med och där är statliga bidrag välkomna om det inte blir för krångligt att hantera praktiskt.

Syftet i c) är välkommet eftersom det är system och verksamhet som är utanför RKMs uppdrag enligt lag.

Syftet i d) är svårt att greppa och riskerar att resultera i verksamhet som kräver långsiktig förvaltning utanför RKMs uppdrag och då utan statliga medel.

Förslag på syfte

Samtrafikens förslag är att TrV enbart fokuserar i sin syftesbeskrivning på:

- Förenklade köp av biljetter
- Nationella biljettsamarbeten

2. Motfinansiering

TrV föreslår en motfinansiering på 50-75%. Detta anser vi att hämmar utvecklingen och försvårar processen. I ett ansträngt utvecklingsläge är det svårt att få in helt nya saker som skall särredovisas. Vi ser stora risker i att administrationen gör det ineffektivt och orealistiskt.

Förslag på motfinansiering

Samtrafikens förslag är att TrV använder sig av en av de fördelningsmodeller som Samtrafiken skickade som inspel i maj 2022 utan krav på motfinansiering men i syfte att uppnå Förenklade köp och Nationell biljettsamverkan.

3. Tidtabell

Eftersom Regeringen valde att lägga ut Trafikverkets förslag på remiss kommer inget att hinna handläggas, utbetalas och konsumeras under 2022.

Förslag på Tidtabell

Samtrafikens förslag är att hela processen skjuts upp med ett år så att det gäller budgetåren 2023 och 2024 i stället.

4. Lagreglering

Trafikverket konstaterar i sina medskick att Sverige saknar en nationell myndighet med ansvar för kollektivtrafik samt att Kollektivtrafiklagen saknar uppdrag om nationell samordning. Därför föreslår Trafikverket att den föreslagna paragrafen §12a skulle bidra till att driva på och ge kontinuitet i arbetet med nationell tillgång till biljetter.

Förslag på Lagreglering

Samtrafikens konstaterar att så länge Kollektivtrafiklagen inte ställer krav på RKM att finansiera nationella insatser så kan inte staten ställa krav på det heller. Därav förslaget i punkten 2 Motfinansiering.

5. Vad får ingå av pågående

I förslaget säger Trafikverket att "Det skall vara icke påbörjade åtgärder som underlättar nationellt resande". Detta är i praktiken omöjligt att tillmötesgå eller så blir det olika mer eller mindre konstlade sätt att kringgå kravet. Alla RKM arbetar redan med implementationer av biljettsystem baserat på BoB standarden och Samtrafiken arbetar med att Resplus RKM biljetter även skall följa BoB.

Förslag på Vad får ingå av pågående

Samtrafikens förslag är att TrV använder sig av någon av de fördelningsmodeller som konstaterats i 2. Motfinansiering.

6. Hur skall effekter presenteras

Det nationella resandet är ytterst svårt att isolera i några effektmätningar förutom genom att följa utvecklingen av den nationella Resplusförsäljningen. Resplus har sålts i Sverige redan i 30 år och konstant utvecklats och förbättrats och därför är det svårt att isolera vad dessa eventuella tilläggsåtgärder ytterligare skulle tillföra i statistiken.

Förslag på Hur effekter skall presenteras

Samtrafikens förslag är att inte försöka sig på några resenärsundersökningar som isolerar effekterna av dessa insatser.

7. Ansökan och utförlig beskrivning av åtgärder, effekt och uppföljning

Som tidigare konstaterats riskerar hanteringen av dessa medel att överskrida nyttan om förfarandet är för komplicerat. Det kommer även att bli både svårt och resurskrävande hos Trafikverket att först bedöma olika ansökningar, att särskilja på det regionala samt nationella uppdraget och därefter göra en effektbedömning av genomförandet. Frågan om eventuell återbetalningsskyldighet vid bristande genomförande komplicerar frågan ytterligare.

Förslag på Ansökan och utförlig beskrivning av åtgärder, effekt och uppföljning

Samtrafikens förslag är att hela processen görs enkel i form av fördelning av medel enligt schablon och med krav på insatser i enlighet med syftet och att RKM skall redovisa till vilka aktiviteter som de statliga medlen använts.

Sammanfattning

Samtrafiken ser positivt på att staten vill bidra för att utveckla det nationella resandet med kollektivtrafik. Samtrafiken är hela branschens gemensamma verkstad för att utveckla och förvalta nationella system, standarder och produkter. Samtrafiken önskar därför att:

- Syftet skall begränsas och förtydligas
- Medlen fördelas med enkel schablon till RKM som å sin sida kan använda Samtrafiken för genomförande
- Redovisning sker av genomförda aktiviteter
- Medlen skjuts upp ett år till 2023 och 2024

Gerhard Wennerström
VD, Samtrafiken i Sverige AB